

Remissvar

Ärende: Ds 2025:26 Administrativa sanktioner i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetslöshetsförsäkringen

Diarienummer: A2025/01088

Avsändare: Verdandi

1. Inledning

Verdandi har tagit del av departementspromemorian *Ds 2025:26 Administrativa sanktioner i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetslöshetsförsäkringen* och lämnar härmed sina synpunkter.

Verdandi är en organisation som arbetar för social rättvisa, jämlika livsvillkor och människors rätt till delaktighet i samhälls- och arbetsliv. I vårt arbete möter vi dagligen människor som står långt från arbetsmarknaden och som ofta befinner sig i komplexa livssituationer präglade av ekonomisk utsatthet, ohälsa eller bristande tillgång till utbildning och nätverk.

Våra synpunkter utgår från organisationens program och kongressbeslut, särskilt det interkulturella och socialpolitiska programmet. Utifrån dessa perspektiv vill Verdandi betona att arbetsmarknadspolitiken i första hand måste vara **stödjande, inkluderande och rättssäker**.

2. Övergripande synpunkter

Verdandi ser värdet av tydliga regler och förutsägbara system inom arbetsmarknadspolitiken. Samtidigt vill vi framhålla att ett alltför starkt fokus på sanktioner riskerar att förskjuta perspektivet från stöd till kontroll.

Många av de personer som berörs av arbetsmarknadspolitiska åtgärder befinner sig redan i en utsatt situation. Sanktioner som innebär minskad ersättning eller andra administrativa konsekvenser kan därför få långtgående effekter för individens ekonomi, hälsa och möjligheter att delta i samhället.

Verdandi menar att arbetsmarknadspolitiken måste utgå från en **tilltro till människors vilja att arbeta och bidra**. För de flesta människor är arbete en central del av identitet, trygghet och delaktighet. De hinder som finns handlar sällan om bristande motivation, utan om strukturella och sociala faktorer som kräver stöd och resurser.

Sanktioner bör därför användas **restriktivt och proportionerligt**, och alltid kombineras med åtgärder som stärker individens möjligheter att närma sig arbetsmarknaden.

3. Verdandis synpunkter

Sanktioner riskerar att öka social utsatthet

Ekonomiska eller administrativa sanktioner kan i praktiken innebära att redan utsatta människor får ännu svårare att klara sin vardag. För personer med begränsade ekonomiska marginaler kan en minskad ersättning snabbt leda till ökad skuldsättning, psykisk stress och försämrade livsvillkor.

Verdandi menar därför att sanktioner måste utformas med stor försiktighet och alltid föregås av en noggrann bedömning av individens situation.

Risk för ojämlika konsekvenser

Det finns en risk att sanktioner i praktiken drabbar vissa grupper hårdare än andra. Personer som är nya i Sverige, har begränsade språkkunskaper eller saknar kunskap om myndighetssystem kan ha svårare att förstå och följa regelverket.

Även personer med psykisk ohälsa, funktionsnedsättningar eller svaga sociala nätverk riskerar att påverkas oproportionerligt.

Verdandi anser därför att ett interkulturellt och jämlikhetsperspektiv måste genomsyra både regelverk och tillämpning.

Stöd och individanpassning är mer effektivt än sanktioner

I vårt arbete ser vi tydligt att människor som får individuellt stöd, vägledning och möjlighet till kompetensutveckling har betydligt bättre förutsättningar att etablera sig i arbetslivet.

Arbetsmarknadspolitiska insatser bör därför i första hand bygga på:

- individanpassad vägledning
- kompetensutveckling och utbildning
- praktik och arbetslivserfarenhet
- långsiktigt stöd för personer långt från arbetsmarknaden

Sanktioner riskerar annars att bli ett verktyg som **pressar människor utan att samtidigt undanröja de hinder som faktiskt finns**.

Rättssäkerhet och delaktighet måste stärkas

Beslut om sanktioner måste vara transparenta och rättssäkra. Den enskilde måste ha möjlighet att förstå beslutet, föra dialog med myndigheten och vid behov överklaga.

Verdandi vill särskilt betona vikten av att individens perspektiv tas på allvar och att beslut inte fattas utan att personens situation har blivit ordentligt utredd.

Unga och personer i utsatta livssituationer

Unga människor som står i början av sitt arbetsliv behöver stöd, vägledning och möjligheter att pröva olika vägar in på arbetsmarknaden. Sanktioner som leder till att unga människor tappar ersättning eller stängs ute från insatser riskerar att få långsiktiga negativa konsekvenser.

Liknande problem kan uppstå för personer som försöker återetablera sig i arbetslivet efter kriminalitet, sjukdom eller långvarig arbetslöshet. För dessa grupper är arbete ofta en avgörande faktor för att bryta marginalisering och skapa stabilitet i livet.

Arbetsmarknadspolitiken bör därför prioritera insatser som **bygger upp människors möjligheter**, snarare än åtgärder som riskerar att ytterligare försvåra deras situation.

4. Verdandis rekommendationer

Verdandi vill avslutningsvis framföra följande rekommendationer:

- Arbetsmarknadspolitiken bör prioritera **stödjande och motiverande insatser framför sanktioner**.
- Sanktioner måste vara **proportionerliga, rättssäkra och tillämpas restriktivt**.
- Regelverket bör utformas så att det inte leder till **ökad ekonomisk och social utsatthet**.
- Ett **interkulturellt och jämlikhetsperspektiv** måste genomsyra både regelverk och tillämpning.
- Arbetsmarknadspolitiska insatser bör stärka **kompetensutveckling, delaktighet och långsiktig etablering i arbete**.

Verdandi vill betona att en arbetsmarknadspolitik som bygger på **tillit, stöd och inkludering** inte bara är mer förenlig med principerna om social rättvisa – den är också mer effektiv för att skapa verkliga möjligheter till arbete och delaktighet i samhället.

För Verdandi;

Emmeli Wulfstrand, förbundsordförande